

Practicum der Bakteriologie und Protozoologie. Eerste deel: *Bakteriologie* von Dr. KARL KISSKALT, 3te Auflage. 1914, GUSTAV FISCHER, Jena; 112 bldz., 40 afbeeldingen in den tekst. Prijs 3 mark.

Tweede deel: *Protozoologie* von Prof. Dr. M. HARTMANN, 3te Auflage. 1915, GUSTAV FISCHER, Jena; 110 bldz., 83 gedeeltelijk gekleurde afbeeldingen in den tekst. Prijs 4 mark.

De indeeling van het eerste deel van dit practicum is berekend op onmiddellijk gebruik door den student. Wanneer hij maar precies doet, wat er staat, zal hij elken dag aan het werk kunnen blijven en wordt dan „van zelf” de geheele bacteriologie rondgevoerd. Dit maakt het werk echter ongeschikt om zich snel over een bepaald onderwerp te oriënteren, daar zulk een onderwerp over verschillende „dagen”, dus over soms ver van elkaar gelegen bladzijden verdeeld is. Het geheel is dus eigenlijk meer geschikt als handleiding voor den leermeester dan voor den leerling, hoewel het toch, blijkens de vele elementaire technische wenken, wel deugdelijk voor den laatste bedoelt schijnt te zijn. Deze technische wenken zijn zeer uitvoerig en verhoogen zonder twijfel de bruikbaarheid van het geheel, maar zijn toch niet voldoende om de persoon van den docent overbodig te maken. Waar dit zoo is, heeft men, naar het oordeel van den Ref., ten slotte meer aan een overzichtelijk practisch werkje (zooals bijv. dat van ABEL), waar de verschillende onderzoekingsmethoden stelselmatig en kort worden vermeld, dan aan een practicum als het hier besprokene.

De verschillende onderzoekingsmethoden zijn meestal uitvoerig aangegeven, ook de bij het gewone bacteriologische onderzoek voorkomende serologische werkzaamheden, hoewel men naast dit boek toch steeds met voordeel een werk over de bijzondere serologische techniek zal kunnen gebruiken. Bij het doorlezen viel het Ref. op, dat voor het verrichten der indolreactie een bouilloncultuur in plaats van een cultuur op peptonwater aanbevolen wordt, dat bij de virulentiebepaling van diphtheriebacillen slechts de onderhuidsche enting der proefdieren wordt genoemd en dat bij de bepaling van den colititer de methode van MARPMANN onvermeld blijft.

Dit bacteriologische practicum is zeker met veel zorg uitgevoerd; ook de microphotographieën zijn uitstekend weergegeven, maar Ref. meent toch, dat het meer past in de hand van den leider van een bacteriologischen cursus dan in die van den leerling.

Het tweede deel, de techniek van het protozoologisch onderzoek, is bewerkt door prof. M. HARTMANN. Van groote waarde voor den

student zijn hier de vele en duidelijke teekeningen, die den tekst ver-
luchten, benevens de technische opmerkingen, die getuigen, dat de
schrijver op dit gebied niet alleen een groote persoonlijke ervaring
bezit, maar zich ook weet in te denken in de moeilijkheden, die de
student ondervindt. Aan dit vermogen is menige opmerking te danken,
die getuigt van echt practischen zin.

Eén opmerking moet Ref. echter van het hart: HARTMANN's
practicum getuigt, evenals al zijn andere geschriften, te veel van
„school maken”. Wanneer bij de bespreking van *Trypanosoma*
lewisii nog steeds de oude figuren van PROWAZEK worden vertoond
en het werk van MINCHIN geheel wordt genegeerd; wanneer men
nog steeds een figuur ziet, waarbij uit de ookineet van *Haemoproteus*
noctuae een trypanosoom ontstaat; wanneer bij de bespreking van
de *Piroplasmen* nog steeds de figuren van KINOSHITA en BREINL-
HINDLE boven de veel juistere van NUTTALL worden verkozen, en
bij het hoofdstuk der *Cristispires* schrijvers als DOBBELL, GROSS e.a.
bij HÖLLING moeten achterstaan, dan kan men niet zeggen, dat bij
het schrijven van dit werk dié objectiviteit in acht is genomen, die
men toch in een voor beginners bestemd boek mag verwachten en
moet eischen. Zonder de vele uitstekende eigenschappen van dit deel
van het practicum te miskennen, is het dan ook slechts onder voor-
behoud, dat Ref. het voor het gebruik van leerlingen kan aanbevelen;
voor hen, die het met kennis van zaken gebruiken, is het echter
zeer nuttig.

N. H. SWELLENGREBEL.

FEUILLETON.

OVER RATIONEELE PSYCHOTHERAPIE VOLGENS DUBOIS.

Nu ik eenigen tijd in Zwitserland vertoef om verschillende vormen van neurose-
behandeling te bestudeeren, dacht ik een nuttig werk te verrichten, door van de twee
belangrijkste in het kort te beschrijven, hoe ik ze in de praktijk heb zien uitvoeren.
Het is n.l. een eigenaardig feit, dat psychotherapeutische methoden in de praktijk
niet zelden *anders* uitgevoerd worden, dan men zich op grond der literatuur zou
voorstellen. Andere elementen treden in werkelijkheid op den voorgrond dan die,
welke in de meest gelezen beschrijvingen de voornaamste schijnen. Ik geloof, dat het
o. a. daaraan te wijten is, dat collega's, die zulke methoden enkel uit boeken kennen,
bezwaren ondervinden, als zij ze willen toepassen.

Dit geldt in bijzondere mate van de z.g. *rationeele psychotherapie* van DUBOIS.
Degenen, die bij ons te lande over deze methode geschreven hebben, stelden de „per-
suasie” op den voorgrond. De beschrijving luidt dan ongeveer als volgt: DUBOIS wil
zijn patiënten niets *suggereeren* (d. w. z. met uitschakeling van het verstandelijke
doen gelooven), hij wil ze alleen *overtuigen* (alleen eerlijke argumenten gebruiken,
die hij zelf gelooft). De methode zou zich kenmerken door een bewust en zoo veel